

מצאנו? עד עשר? איפה אתה? / לשאוף

מה עומד מאחורי דברי הגמרא אודות גובהו החרגי של משה רבנו, והיכן המספר עשר מייצג שלמות.

פערים מהותיים

לאחרונה מישהו שאל אותי אם שמעתי על שחקן כדורסל מסוים בקליבלנד. כששאלתי אותו מה מיוחד בו שהוא כל כך מפורסם, הלה השיב לי שעיקר חשיבותו היא שגובהו מגיע כמעט לשבע פיט.

נזכרתי שבתור ילד ב'חדר' המורה לימד אותנו את הסיפור על משה רבינו שהרג את עוג מלך הבשן שהיה ענק. המורה הוסיף שגם משה רבינו היה גבוה מאד והוא התנשא לגובה של עשר אמות שהם 15 פיט, וכמו שהגמרא במסכת ברכות (נד, ב) אומרת "משה כמה הוה עשר אמות".

באותה הזדמנות המורה הוסיף לספר לנו שפרעה היה בגובה אמה אחת, וכמו שהגמרא במו"ק (יח, א) אומרת "פרעה שהיה בימי משה, הוא אמה וזקנו אמה".

ואני במוח הילדותי שלי ניסיתי לדמיין לעצמי את הפגישות פנים אל פנים בין משה הענק שגובהו 15 פיט לבין פרעה הננס שהיה בגובה של אמה² וברור שזה יכול להיות ² המשכתי להרהר אז ² כי בתורה יש עוד ענקים כמו עוג, ובכלל אם הקב"ה יכול לעשות ניסים כמו קריעת ים סוף, להפוך מים לדם ולדבר אל אנשים כמו במ"ת, אז הרבה יותר קל לעשות את משה רבינו עשר אמות גובה²

עד שלפני כמה שנים למדתי שהמפרשים מסבירים (ראה נחלת יעקב, מהרש"א) שמה שהגמרא אומרת שמה היה עשר אמות גובה אין זה בגשמיות כפשוטו אלא הגמרא רוצה ללמדנו משהו יותר עמוק, וזה שפרעה היה בגובה אמה אחת, מסביר המהר"ל מפראג בספרו באר הגולה (עמ' צט) שזה גם לא כפשוטו.

הרבי (בשיחת ש"פ פקודי תש"ל, תו"מ נ"ט ע' 295) מבאר שמפשוטות הכתובים משמע שהוא לא היה בגובה של עשר אמות, ומצד שלשה טעמים:

א. היתכן שפרט כזה מפליא ואינו רגיל כלל על משה רבינו לא היה מרומז אפילו בפסוק כלשהו? כל התורה מדברת על משה רבינו ואין אפילו צל צלו של רמז על גובה המשמעותי!

ב. אנו מוצאים בפרשת שמות שכשבנות יתרו שבו אל אביהן, הוא שאל אותן "מדוע מיהרתן בא היום, ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים". שואל הרבי: אם משה היה כל-כך גבוה הן היו צריכות לומר שאדם ענק שגובהו עשר אמות הציל אותן. הרי מצריים יש מאות אלפים ואין זה פרט מזהה, מה-שאיין-כן אדם ענק בגובהו זהו פרט חריג שמייחד אותו מעל כולם.

מכך שבנות יתרו לא אמרו לאביהן את הסימן הזה של הגובה, משמע שלפי פשוטו של מקרא משה רבינו לא היה כל כך גבוה.

ג. בפרשת השבוע מסופר שעם ישראל הכין את כל החפצים והקרשים של המשכן ואז הם הביאו את הכול למשה. רש"י אומר על הפסוק "ויביאו את המשכן" (ל"ט, ל"ג) [?] "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן ומשה העמידו, אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו ומיד נזקף וקם מאליו וזהו שנאמר הוקם המשכן הוקם מאליו מדרש רבי תנחומא".

שואל הרבי, אם משה רבינו היה בגובה עשר אמות והקרשים הרי גם-כן היו בגובה עשר אמות, מדוע אפוא היה צורך בנס כדי להקים את המשכן, והרי כל אדם יכול להקים חפצים שהם כמידת גובהו?

לכן אומר הרבי, שבפשוטו של מקרא משמע שמשה רבינו לא היה כל כך גבוה.

ואם כן נשאלת השאלה מה רוצה הגמרא לומר לנו בזה שהיא כותבת שמשה רבינו היה גבוה עשר אמות ואילו פרעה היה בגובה של אמה אחת?

תהיה עשר!

כשרוצים לומר על מישהו שהוא בחור לעניין אומרים שהוא "עשר". כששואלים ילד כמה נהנית ב'קעמפ' נוקטים בלשון [?] "מאחד עד עשר" (שאחד זה הכי גרוע ועשר

הכי מצוין); כך גם כשהרופא שואל מהי מדת הכאב שאתה חש, וכך בכל פורום יש מספרים "מאחד עד עשר"?

כששואלים אדם כיצד אתה מעריך את הדרשה של הרב, מאחד עד עשר, כשאחד הוא הכי גרוע ועשר זה אומר שהדרשה הייתה מצוינת ממש?

מהיכן התופעה הזאת באה? הקב"ה ברא את העולם בעשרה מאמרות ולכן השלימות בכל דבר הוא במספר עשר. ולכן הדברות הן במספר עשר, ומנין מורכב מעשרה אנשים שזהו דבר מושלם ולעשרה יהודים יש כוח כמו למיליון איש כי זוהי שלימות. וכך יש גם עשר דרגות בתוך עם ישראל מראשיכם שבטיכם ועד שואב מימך וחוטב עציך (ראה לקו"ש חלק ל ע' 2).

וכך גם בעניין ה'זמן'. יש את עשרת ימי תשובה שזהו שלימות ענין התשובה, וגם בעניין ה'מקום' ישנם עשר דרגות של קדושה בארץ ישראל, וכמו שהרמב"ם מביא (הלכות בית הבחירה פ"ז הלכה י"ג): "עשר קדושות הן בארץ ישראל וזו למעלה מזו", מתחיל מעיר רגילה בישראל ועד ירושלים שהיא קדושה יותר, והר הבית יותר מזה וכו' עד למקום קודש הקודשים.

ולכן כשהגמרא רוצה לתאר לנו את גדלותו וקדושתו של משה רבינו היא נוקטת ואומרת שהוא היה עשר אמות גובה, דהיינו, שהוא הגיע לתכלית השלימות, מבחר המין האנושי; ולעומתו פרעה מלך מצרים שהוא מסמל את תכלית הקליפה אומרים שהוא היה גובה של אמה אחת בלבד, הכי נמוך שיכול להיות מבחינה רוחנית.

יהודים מעולם לא היו החבר'ה הגבוהים בכיתה? מהם לא מהם תבוא הישועה במשחקי כדור-סל וכדומה. בגשמיות ישנם אנשים גבוהים יותר וישנם גבוהים פחות, זהו דבר שאינו בשליטתנו ואינו בבחירתנו אלא כך ה' עשה.

אולם מידת הגובה הרוחני? נתון ומסור לידינו. כל אחד מאתנו יכול ברגע אחד לצמוח ולגדול מאמה אחת לעשר אמות גובה, ברגע אחד הוא עשוי להתעלות ברוחניות ולהגיע לגובה של עשר אמות. הקב"ה נתן לנו את הכלים להגביה את עצמנו שכולנו נהיה עשר!